

DK

19

OEE Könyvtár
Áll.Éll. 2018

Erczhegyi Géza
könyvkötészete

Budapest, 1988

© OLE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

DK.473.

Törvényjavaslat

az alföldi erdők telepítéséről és a fásításokról.

I. FEJEZET.

Az erdőtelepítések és a fásítások helyének kijelöléséről.

1. §.

A magyar Alföld mezőgazdasági termelésének előmozdítása, — továbbá az egészségügyi és klimatikus viszonyok megjavítása érdekében, — valamint a lakosság faszükségletének fedezése céljából a magyar Alföldet magukba foglaló törvényhatóságokba és pedig: Békés-, Hajdú-, Jásznagykún-Szolnok-, Szabolcs vármegyékbe, Arad-, Bács-Bodrog-, Bereg-, Bihar-, Borsod-, Csanád, Csongrád-, Heves-, Pest-Pilis-Solt-Kiskún-, Szatmár-, Torontál-, Ung- és Zemplén vármegyéknek a magyar Alföldhöz tartozó síkvidékű részeibe kebeleztetett szolgabírói járások és rendezett tanácsú városok, továbbá Baja-, Debrecen-, Hódmezővásárhely-, Kecskemét- és Szeged törvényhatósági joggal felruházott városok területén tervszerű elosztással erdőket kell telepíteni és facsoportokat, — szélfogókat — vagy fasorokat kell létesíteni.

A beerdősített területeket erdőkként, a többi fásításokat gazdasági fásításokként kell állandóan fentartani.

2. §.

Erdők telepítésénél, illetőleg a gazdasági fásítások létesítésénél figyelemmel kell lenni a már meglévő fás területekre, továbbá az erdőnek a mezőgazdaságra, — a közegészségügyre — és a klimatikus viszonyokra gyakorolt kedvező hatására s ezekre tekintettel ügyelni kell arra, hogy az erdők lehetőleg összefüggő birtoktesteket alkossanak és rendszeres erdőgazdaság üzésére alkalmasak legyenek, a gazdasági fásítások rendeltetésüknek állandóan megfeleljenek.

A futóhomok, — silány homokos, — szikes — és vadvizes területeket, valamint az ártérbe eső területeknek mezőgazdaságilag nem hasznosított, de erdő-

telepítésre még alkalmas részeit, továbbá más gazdasági művelésre okszerűen nem használható, vagy nem használt kopárterületeket feltétlenül be kell erdősíteni.

Azokon a mezőgazdaságilag művelt földeken, amelyeknek kisebb foltokban laza szerkezetű homoktalaját a szél mozgásba hozhatja és a homokot elhordhatja a teljes beerdősítés helyett célszerű elhelyezéssel facsoportokat, — illetőleg a mozgó homok szélein szélfogókat, fasorokat kell létesíteni.

Ugyanannak a birtokosnak egy tagban 50 k. holdnál nagyobb szántóföldjét, — vagy legelőjét, — illetőleg 2 k. holdnál nagyobb rétiét vagy kaszálóját minden esetben fasorokkal kell beszegélyezni; a legelő területek belsejében pedig a legelő használhatóságának fokozására szükséges fásítást kell létesíteni.

3. §.

Ha valamely város, vagy járás területén a 2. §. második bekezdése alapján beerdősítendő területek nincsenek, vagy ha az ilyen területek a már meglévő erdővel együtt akár mennyiségüknél, akár elhelyezésüknél fogva az 1. és 2. §-ban meghatározott célok megvalósítását eléggé nem biztosítanák, akkor első sorban az erdősítésre önként felajánlott területeket kell a hatóság határozata szerint beerdősíteni; ha pedig még ezután is mutatkozik hiány, az a község (város) tulajdonában lévő vagy más korlátolt forgalmú ingatlanokból s végső esetben a nagyobb földbirtokból pótolható.

4. §.

A m. kir. erdőhivatal a helyi viszonyok gondos mérlegelésével és az érdekelt birtokosok, valamint helyi érdekképviselőik meghallgatásával kerületéről kijelölési tervet készít, amelyben véleményt nyilvánít arra nézve, hogy kerületében hol és milyen kiterjedésben szükséges erdőt telepíteni, illetőleg gazdasági fásítást létesíteni.

5. §.

A kijelölési tervet a m. kir. erdőhivatal a járási főszolgabírájához (város polgármesteréhez) teszi át, aki azt a községhezánál 30 napi közszemlére téteti ki, tárgyalására határnapot tűz ki, a kitételről és a tárgyalás napjáról az érdekelteket egyénenként azzal a figyelmeztetéssel értesíti, hogy esetleges észrevételeiket a tárgyalás napjáig a község előjáróságánál (városi tanácsnál) írásban is előterjeszthetik.

Ha a kijelöléssel község (város) ingatlana vétetnék igénybe, a kijelölés kérdésében a község képviselőtestülete (városi tanács) illetékes nyilatkozni.

6. §.

A m. kir. erdőhivatal a járás főszolgabírájától (város polgármesterétől) visszaérkezett kijelölési tervet 2 példányban, az összes tárgyiratokkal együtt, megokolt javaslat kíséretében a m. kir. erdőigazgatóságához terjeszti be; — ez pedig felülvizsgálja és az Erdőgazdasági Kamara véleménye kíséretében saját javaslatával együtt az Országos Földbirtokrendező Bírósághoz terjeszti fel.

A kijelölés kérdésében az Országos Földbirtokrendező Bíróság véglegesen határoz.

7. §.

Az erdőtelepítésre kijelölt területek az 1920:XXXVI. t.-c. 83. §-a I. bekezdésének hatálya alá esnek.

8. §.

Azoknak a kisbirtokosoknak, akiknek mezőgazdasági földje egészben vagy olyan mértékben jelöltetett ki erdőnek, hogy a visszamaradó birtokrészen okszerűen nem lehet gazdálkodni, az 1920:XXXVI. t.-c. rendelkezései szerint az Országos Földbirtokrendező Bíróság a méltányossághoz képest megfelelő ingatlant juttathat.

9. §.

A kijelöléssel kapcsolatos munkálatokat a jelen törvény életbelépésétől számított 5 éven belül a földművelésügyi miniszter saját közlegeivel állami költségen teljesíti.

Minden tulajdonos vagy birtokos tűrni köteles, hogy birtokát a kijelöléssel megbízott állami közegek akadálytalanul bejárhassák, azon a szükséges mérési és talajvizsgálási munkálatokat háborítatlanul végezzék és a szükséges mérési jeleket felállítsák.

10. §.

A tulajdonosok vagy birtokosok a felállított és nekik a helyszínén átadott felmérési és egyéb jeleket minden ellenszolgáltatásra való igény nélkül fenn tartani kötelesek.

A kijelölési, — mérési — és talajvizsgálási munkálatokkal kapcsolatban netán okozott károkat az állam az érdekelt tulajdonosoknak vagy birtokosoknak megtéríti.

Az eljárást a földművelésügyi miniszter rendelettel állapítja meg.

II. FEJEZET.

Az erdősítésre kijelölt területek gazdasági tennivalóinak ellátásáról és a fásításokkal kapcsolatos feladatokról.

11. §.

A beerdősítésre kijelölt területek határait a m. kir. erdőhivatal a kijelölés jogerőre emelkedése után a természetben a törvényhatósági szabályrendeletnek megfelelő, tartós határjelekkel megjelöli; egyúttal közli az érdekelt birtokossal az elrendelt gazdasági fásításokat és azoknak helyeit a természetben szintén megjelöli. Az ingatlan tulajdonosa a határállandósítással

felmerült költségeket viselni és a határjeleket állandóan jókarban tartani köteles.

12. §.

Az erdőtelepítésre kijelölt területeket a jóváhagyott erdősitési terv rendelkezései szerint, a birtokos meghallgatásával, a birtokos anyagi erejéhez mérten megállapított határidő alatt be kell erdősiteni és rendszeres gazdasági terv szerint önállóan vagy más erdőbirtokkal egyesítve kell használni; a gazdasági fásításokat pedig a fásítási terv rendelkezései szerint a megszabott határidő alatt kell létesíteni és azután a megállapított előírások szerint akként kell használni, hogy rendeltetésüknek állandóan megfeleljenek.

13. §.

Az erdősitési és fásítási terveket, valamint a rendszeres gazdasági terveket is a tulajdonos kívánságainak lehető figyelembevételével és a helyi viszonyok gondos mérlegelésével államrendészeti közegek állami költségen készítik el.

Az elkészített erdősitési, — fásítási — és rendszeres gazdasági terveket az érdekelt tulajdonosoknak vagy birtokosoknak be kell mutatni abból a célból, hogy az érdekeikre sérelmesnek vélt intézkedések ellen észrevételeiket írásban megtehessek. A terveket azután a tulajdonos vagy birtokos észrevételeivel együtt, jóváhagyás végett, a m. kir. erdőigazgatóság útján a földművelésügyi miniszterhez kell felterjeszteni.

14. §.

A jóváhagyott erdősitési vagy fásítási tervben elrendelt telepítés végrehajtása és a telepítés további ápolása és fentartása a birtokos kötelessége.

Ha valamely község (város) az erdősitési vagy fásítási kötelességének eleget nem tesz, a munkálatokat a község (város) terhére az állam hajtja végre. Ha pedig más tulajdonost, vagy birtokost terhel a mulasztás, akkor az erdősitésre kijelölt területet az a község (város), amelynek határában a terület fekszik, megválthatja, amely esetben a munkálatok végrehajtásának költségei természetesen a községet (várost) terhelik. Ha azonban a község (város) a megváltási jogot gyakorolni nem kívánja, vagy ha csupán gazdasági fásításról van szó, a munkálatokat a birtokos terhére az állam teljesíti. A megváltás a földbirtok helyesebb megosztását szabályozó 1920 : XXXVI. t.-c. rendelkezései szerint történik; az állam által végrehajtott munkálatok költségei pedig közadók módjára hajtandók be a birtokostól.

15. §.

Az alföldi erdők telepítését és a gazdasági fásítások létesítését az állam a földművelésügyi miniszteri tárca költségvetésének terhére, a m. kir. erdőigazgatóság javaslata alapján, a következő kedvezményekkel mozdítja elő:

1. az alföldi erdőtelepítés vagy fásítás sikerének biztosítása érdekében

az állam költségén kísérleti telepeket létesít, talajvizsgálatokat, talajvizmegfigyeléseket saját közegeivel végeztet és a kísérletekhez, felvételekhez szükséges berendezések költségeit viseli;

2. az erdőtelepítéshez vagy fásításhoz szükséges csemetemennyiséget indokolt esetekben mérsékelt áron, vagy díjmentesen bocsátja rendelkezésre;

3. az állami ellátásba vett befásított területekre kivetett kezelési járulékot mérsékeli, vagy a birtokos kedvezőtlen anyagi helyzetének beigazolása esetén teljesen elengedi.

16. §.

A jelen törvény alapján erdősitett terület az erdősítés kezdetétől számított 6—15 évig a földadó alól mentesíthető.

Az adómentességet a földművelésügyi miniszter véleményének meghallgatása után a pénzügyminiszter állapítja meg.

Amennyiben az erdő elemi csapás miatt a mentesség ideje alatt elpusztul, vagy az erdősítés előre nem látható okból hosszabb időt vesz igénybe, a mentesség arányosan meghosszabbítható.

17. §.

Az alföldi erdőtelepítéseket saját határában a község (város) a következő szolgáltatásokkal köteles előmozdítani:

1. a község tulajdonában lévő alkalmas területből állami csemetekertek céljaira megfelelő részt köteles a m. kir. erdőigazgatóság rendelkezésére bocsátani;

2. a kijelölési, mérési, talajvizsgálási és erdészeti munkálatok végrehajtásához, — továbbá állami csemetekertek telepítéséhez és műveléséhez szükséges fuvarról és munkaerőről, — az erdészeti alkalmazottak és munkások elszállásolásáról, — a hatóság által megállapított fuvar- és kézinapszámbeérek, illetőleg elszállásolási díjak vagy lakbérek megtérítése ellenében gondoskodni köteles.

III. FEJEZET.

Vegyes rendelkezések.

18. §.

A földművelésügyi miniszter ennek a törvénynek rendelkezéseit kiterjesztheti az 1. § ban fel nem sorolt olyan törvényhatóságokra is, amelyekben a jelen törvény 2. §-ában említett területek fordulnak elő.

19. §.

Az ezen törvény alapján erdősítésre kijelölt területeket az Országos Földbirtokrendező Bíróságnak a kijelölésre vonatkozó határozata után az erdők törzskönyvében, a többi fásításokat pedig a gazdasági fásítások törzskönyvében kell nyilvántartani.

20. §.

Az, aki a kijelölési munkával megbízott állami közegeket munkájuk sikeres elvégzésében bármi módon akadályozza, vagy azokat valótlan adatok szolgáltatásával megtéveszti, továbbá az a tulajdonos vagy birtokos, aki a jelen törvényben előírt kötelességének a kitűzött időig eleget nem tesz — amennyiben cselekménye súlyosabb büntetőjogi beszámítás alá nem esik — erdőrendészeti áthágást követ el és 100.000 koronáig, visszaesés esetében 200.000 koronáig terjedhető pénzbírsággal sújtható.

A pénzbírság $\frac{4}{5}$ része az Országos Erdei Alapot, $\frac{1}{5}$ része pedig annak a községnek beteg- vagy szegényalapját illeti, amelynek határában fekszik az a terület, amelyre nézve az áthágást elkövették.

21. §.

A m. kir. erdőhivataloknak, — a m. kir. erdőigazgatóságoknak — és az Erdőgazdasági Kamaráknak megszervezéséig a jelen törvény szerint teljesítendő feladatokat a m. kir. állami erdőhivatalok, a közigazgatási bizottság gazdasági albizottsága, illetőleg a földművelésügyi miniszter látják el

22. §.

Ezt a törvényt a földművelésügyi miniszter, a belügyi, az igazságügyi és a pénzügyi miniszterrel egyetértőleg hajtja végre.

A végrehajtás céljából szükséges szabályokat a törvény végrehajtásával megbízott miniszterek a maguk ügykörében és amennyiben azok más miniszter ügykörét is érintik, az utóbbinak hozzájárulásával, rendelettel állapítják meg.

23. §.

A törvény életbelépésének idejét a földművelésügyi miniszter rendelettel állapítja meg.

Budapest, 1922. évi november hó 16-án.

Szabó István s. k.,
m. kir. földművelésügyi miniszter,

Indokolás

„az alföldi erdők telepítéséről és a fásításokról“ szóló törvényjavaslathoz.

I.

Általános indokolás.

Helyes földművelési politikát követve arra kell törekedni, hogy a művelési ágak között a helyes viszonyt fentartsuk és minden darab földet talajminőségének megfelelően úgy használjunk, hogy az a talaj termőerejének fentartása, sőt fokozása mellett egyrészt birtokosának az elérhető legnagyobb jövedelmet nyújtja, másrészt az ország közszükségleteinek ellátásához hozzájárulva, a közjólétet is előmozdítsa.

Ha megvizsgáljuk megcsonkított országunkban az egyes művelési ágak közötti viszonyt és a művelt területeken folytatott gazdálkodást, sajnálattal kell megállapítanunk, hogy a művelési ágak közötti viszony igen sok helyen kedvezőtlen, a gazdálkodás pedig kezdetleges; és hogy legelszomorítóbb a kép éppen a színmagyar, erdőben szegény nagy magyar Alföldön, amely termésével — talán éppen az erdőségek hiánya miatt — távolról sem nyújtja azt a hozamot, amelyet helyes alapokra fektetett gazdálkodás mellett rónáitól joggal várni lehetne.

A Duna-Tisza közét elborító buckás homokterületekből a mezőgazdasági kultúra nyomai nélkül sok ezer holdat sivatagszerű pusztaságban találunk, melyek kat. holdként alig egy-két jószágnak való táplálékon kívül, tulajdonosának jövedelmet nem hoznak, holott megfelelő fanemekkel beerdősítve nemcsak közvetlenül birtokosaiknak nyújtanának tekintélyes hasznót, hanem az Alföldön állandóan mutatkozott, a jelen időkben pedig katasztrófálissá fokozódott fajség enyhítésével — és a klimatikus viszonyok kedvezőbbé tételével — és így a mezőgazdasági többtermelés elősegítésével — az ország általános gazdasági helyzetének megjavítására igen jelentős hatással lehetnének.

A tiszántúli „Nagykunság“ és „Hajduság“ fátlan síkjain nagy kiterjedésű szikes legelők terülnek el, melyeknek a száraz nyári évszak alatt csontkeményre aszott, összeropedezett talaján füvet alig talál a kihajtott jószág, de amelyek cél tudatos fásítással ligetszerűen beerdősítve kitűnő legelők, sőt helyenként elsőrendű takarmányt nyújtó kaszálók is lehetnének. Számottevő területet vonnak el a produktív termeléstől az Alföldön kanyargó, lassú folyású folyók és patakok mentén elterülő árterületek, vadvizes, mocsaras foltok is, melyek jelenlegi elhagyatottságukban jövedelmet alig adnak, holott beerdősítve nagy jövedelmet nyújtanának. De még a legtermékenyebb területeken is — az erdő közgazdasági fontossága mellett — speciálisan a mezőgazdaság érdeke megkívánja, hogy a mezőgazdaságilag művelt területek erdővel váltakozzanak.

Köztudomású dolog, hogy az alföldi időjárás szélsőségekben mozog. A tropikusan forró nyarat, száraz ős után, szigorú tél követi. A tavasz rövid és csapadékszegény, a gazda által óhajtva remélt májusi esők helyett igen gyakran kánikulai forróság aszalja a mezőt. De azért nem egyszer még május végén is félni kell attól, hogy valamelyik reggelen a késői fagy tönkreteszi a gyümölcsfák szép reményre jogosító virágait és a korán fejlődésnek indult mezőgazdasági növényeket. Az egész Alföld éghajlata csapadékban szegény, levegője száraz. A tropikus nyári forróságban a tüzes napsugaraktól eltikkasztott növényzet nélkülözi a hegyvidéken olyan gyakori esőt és fonnyadt hajtásait az üdítő reggeli bőséges harmat csak ritkán frissíti föl. Annál gyakoribbak a szelek, amelyek rónáin gátat sehol sem találva, igen sokszor káros viharokká fokozódnak, amelyek aztán a talajnak — a csapadék elégtelensége miatt amúgy is csekély — nedvességét idő előtt elpárologtatva, megfosztják a növényzetet erőteljes fejlődésének első feltételétől és a laza összetételű homoktalajt a szemcséit összekötő nedvességtől megrabolva, a szelek játékvá teszik; a kötött szikes talajt pedig csontkeményre szikkasztják.

A késő őszi és a kora tavaszi szelek Alföldünk homoki mezőgazdaságának állandó veszedelmei. A gyakran ismétlődő és sokszor napokon át tartó őszi és tavaszi szelek az Alföld fátlan síkján akadálytalanul végigszángulva gyakran a vihar erejéig fokozódnak és a vetés alá meglazított homoktalajt felragadva felhőszerűen hordják magukkal. Nem ritka az az eset, hogy a fa és szén helyett eltűzelt szalma hiánya miatt kellően meg nem trágyázott és a trágyával meg nem kötött laza földbe elvetett rozs a második-harmadik szomszéd telkén kezd csirázni, ahova a szél az elvetett magot takarójával együtt lerakta. Köztudomású, hogy mennyi kárt tesznek a tavaszi szelek az őszel és a tél folyamán kellően el nem bokrosodott és a talajt teljesen el nem borító őszi vetésekben és az alig kibujt tavaszi ültetvények között azzal, hogy a növényzet által eléggé be nem takart és a gyökerek által kellően meg nem kötött laza homokot a szél a gyenge növénykéek levélzetéhez csapkodja és a sok apró, érdes homokszem annyira surolja a még eléggé meg nem keményedett veteményt, hogy az tönkre megy.

Az Alföldnek száraz, tropikus klímája és az állandó szelek nemcsak a mezőgazdasági termelésre kedvezőtlenek, hanem a közegészségi viszonyokra is károsak. A statisztika adatai szerint a tuberkulózis az alföldi falvak lakosai közül több áldozatot szed, mint a nagyvárosok lakói közül. Tudjuk, hogy a tüdővész ellen jó táplálkozás mellett a tiszta, pormentes levegő a legjobb óvszer; már pedig Alföldünk népének, ha erőteljes tápláléka nem hiányzik is, pormentes, tiszta levegője nincs. A nyári forróságban kiaszott síkság lisztszerűvé vált porát és a kiszáradt szikes tavak alján kivirágzott sziksót a legkisebb légáram felkavarja, — a legelőről hazatérő jószág vagy a robogó kocsik nyomán felszálló port az állandóan szánguló szél magával ragadja és porfelhővel tölti meg a falvak levegőjét és így megfosztja az ott lakó népet az egészséghez első sorban szükséges tiszta levegő élvezésétől és terjesztője lesz a tüdővésznek.

Mily mások lennének az Alföldnek egészségi, de mezőgazdasági, sőt közgazdasági viszonyai is, ha erdők, facsoportok, szélfogók és fasorok tarkítanák a rónaságot. Ha minden város és falu közelében erdő váltakoznék a szántóföldekkel; ha bizonyos tervszerű elhelyezés révén mezőgazdasági kulturát és embert egyaránt megvédenének az erdőövek, facsoportok, szélfogók és fasorok a szélviharok és porfelhők járása elleni. Ha a tikkasztó hőség és az erős hidegek ellen ember és állat az erdőkben találna menedéket! Ha a sokféle mezőgazdasági szerszámfát, a tüzelőfát és egyéb szükséges anyagot a közeli erdőből szerezhetné be a lakosság! Ha menedéket, fészekrakó helyet találnának az éneklő madarak, mint a gyümölcsstenyésztés annyira kívánatos támaszai! Ha volna elég akác és más mézelő növény és volna szélmentes, védett hely a méhészet kiterjedtebb műveléséhez!

Nem szomorú-e a kép, amelyet az alábbi kimutatás adatai elénk tárnak, amelyek azt mutatják, hogy nemcsak nagy kiterjedésű városok, de közigazgatási járások is vannak, amelyek területén erdő vagy egyáltalán nincs, vagy csak elenyészően csekély százalékkal van képviselve?

Tételszám	A város, illetőleg a közigazgatási járás			Az erdő % aránya az összes területhez	10.000- kat. holdra eső erdő- területe kat. hold	Megjegyzés
	megnevezése	összes területe	az erdő területe			
		kat. holdakban				
1.	Hajdúnánás r. t. város	46.287	—	—	—	
2.	Hódmezővásárhely r. t. város	132.260	—	—	—	
3.	Szentes r. t. város	68.696	—	—	—	
4.	Szolnok r. t. város	28.160	—	—	—	
5.	Ujpest r. t. város	1.173	—	—	—	
6.	Békés vm. gyomai jár. (2 közs.) . . .	65.490	—	—	—	
7.	Heves vm. gyöngyösi jár. (4 közs.) . .	19.101	—	—	—	
8.	Békés vm. szarvasi jár. (4 közs.) . . .	106.167	—	—	—	
9.	Bihar vm. sárréti jár. (9 közs.)	65.853	17	0·025	2·5	
10.	Karczag r. t. város	67.223	19	0·03	3·0	
11.	Mezőtúr r. t. város	71.281	21	0·03	3·0	
12.	Kisújszállás r. t. város	35.628	19	0·06	6·0	
13.	Hajdú vm. hajdúszoboszlói jár. (6 közs.)	111.568	81	0·07	7·0	
14.	Csanád vm. mezőkövácsházi jár. (8 közs.)	55.690	40	0·07	7·0	
15.	Csanád vm. nagylaki jár. (2 közs.) . . .	17.965	12	0·07	7·0	A járás meg nem szállott része.
16.	Arad vm. eleki jár. (5 közs.)	48.637	40	0·08	8·0	A vármegye u. az.
17.	Turkeve r. t. város	31.781	45	0·14	14·0	
18.	Hajdúszoboszló r. t. város	41.506	76	0·19	19·0	
19.	Kiskunfélegyháza r. t. város	66.421	166	0·25	25·0	
20.	J.-N.-K.-Szolnok vm. jársági alsójáras (9 közs.)	141.669	364	0·25	25·0	
21.	J.-N.-K.-Szolnok vm. tiszai felsőjáras (7 közs.)	163.777	453	0·27	27·0	
22.	Békés vm. békéscsabai jár. (2 közs.) . .	72.553	226	0·31	31·0	
23.	Makó r. t. város	46.713	193	0·41	41·0	
24.	Bihar vm. berettyóujfalui jár. (13 közs.)	111.179	467	0·42	42·0	
25.	J.-N.-K.-Szolnok vm. jársági felsőjáras (9 közs.)	78.679	386	0·49	49·0	
26.	Heves vm. egri jár. egy része (6 közs.)	35.176	182	0·52	52·0	
27.	Békés vm. orosházai jár. (8 közs.) . . .	102.685	550	0·53	53·0	
28.	Csanád vm. központi jár. (9 közs.) . . .	54.377	297	0·55	55·0	
29.	J.-N.-K.-Szolnok vm. közép jár. (8 közs.)	123.476	838	0·68	68·0	
30.	J.-N.-K.-Szolnok vm. alsó jár. (14 közs.)	124.765	950	0·76	76·0	
31.	Heves vm. tiszafüredi jár. (10 közs.) . .	110.225	997	0·90	90·0	
32.	P.-P.-S.-Kiskun vm. aszódi jár. részben (4 közs.)	26.480	256	0·97	97·0	
33.	Gyula r. t. város	32.946	323	0·98	98·0	
34.	Békés vm. szeghalmi jár. (4 közs.) . . .	120.667	1.218	1·00	100·0	
35.	Szatmár vm. csengeri jár. (17 közs.) . .	56.903	568	1·00	100·0	
		2.481.157	8.804	0·355	35·5	

A fenti adatokból megállapítható, hogy közel félmillió kat. hold azoknak a népes városoknak és közigazgatási járásoknak területe, amelyeken erdő egyáltalában nincsen és kerek számban két millió kat. hold kiterjedésű az a terület, amelyen az erdő százalékaránya 0·02—1·00⁰/₀-ig terjed. A jelenlegi alföldi erdők nincsenek egyenletesen eloszolva az Alföld minden vidékén és azoknak fahozama még azokon a vidékeken sem elegendő a lakosság faszükségletének fedezésére, ahol a legnagyobb százalékkal vannak képviselve.

Megcsónkított hazánk felvirágoztatása érdekében mindent el kell követnünk, hogy a jólétfalaját képező hazai földet legokszertűbben műveljük és egyúttal arra is törekednünk kell, hogy a belföldi szükségletek fedezése mellett a föld terményeiből minél több és értékesebb rész jusson kivitelre.

Ha a jelenlegi gazdasági állapotukban éppen semmi, vagy csak aránytalanul csekély jövedelmet nyújtó területeket megfelelő fanemekkel beerdősítjük, már ezzel nagy szolgálatot teszünk az ország gazdasági állapotának felvirágoztatására.

Az erdők hiánya a nagy magyar Alföldön a háború előtti időben a tüzelőanyag-, az épületi és szerszámfaszükséglet fedezésénél feltűnő zavart nem okozott. A tanyák és a falvak népe szalmával fűtött, a városok lakószai pedig az olcsó és akadálytalan szállítási viszonyok folytán szénrel tüzeltek vagy az erdőben bővelkedő hegyvidékről szereztek aránylag olcsón tüzfát. Az épületanyagot és szerszámfát az egész Alföld gazdaközönsége a Dunán, Tiszán, Kőrösön és Maroson szállítva a Felvidék, Máramaros és Erdély hegyeiről kapta olyan áron, amelyet könnyen elbirt.

Ma azonban, amikor az erdőben dús hegyvidék hazánk testéről elszakítva idegen kézre került, a megmaradt erdőségek pedig a csonka ország faszükségletének fedezésére sem elegendők, még fokozottabban érezhető a fahiány az Alföld erdőben szegény vidékein. A tüzfát pótló kőszén beszerzése csaknem lehetetlen; a nélkülözhetetlenül szükséges épületi-, gazdasági- és szerszámfa pedig alig kapható.

Az Alföld mai katasztrófális fainsége a külkereskedelem helyreálltával valószínűleg enyhülni fog ugyan, de a fahiány belátható időn belül ezután is állandó marad és annak pótlása csak nagy anyagi áldozatok árán lesz lehetséges. Addig, amíg megfelelő erdők létesítéséről nem gondoskodunk, a faszükséglet legnagyobb részét csak import útján fedezhetjük. Hogy ez mai valutánk és drága szállítási viszonyaink között mibe kerül, azt sajnos tapasztalhatjuk. De bármely okból és bármennyire könnyebbüljön a faanyagok lehozatala a Kárpátok felől, a szállítási költségek nagysága miatt — amelyeknek lényeges csökkenésére hosszú ideig számítani nem lehet — még mindig olyan költséges marad, amelyet a fogyasztóközönség elviselni aligha lesz képes. Tehát nemcsak Csonka-Magyarországra lesz, hanem az integer Magyarországra nézve is elsőrangú kérdés lett volna, hogy az Alföldön az erdők telepítése mielőbb megkezdődjék.

Az alföldi fainséget mérsékli, ha erdőt telepítünk az Alföldön, mert a megtelepítendő erdők fahozama rendszeres gazdálkodás mellett — legalább részben — pótolhatja a lakosság faszükségletét.

Tervszerűen kell ezt az akciót végrehajtanunk, úgy kell megválasztanunk az erdőtelepítésre szánt területeket és az egyéb fásítások helyeit, hogy az azokon telepített erdő vagy létesített fásítás a széljárás ellen védelmet nyújtson a mezőgazdasági művelésnek, hogy megvédje a kellemetlen széljárás ellen az emberlakta helyeket és e mellett a lakoságnak tüzifa, épületfa és egyéb célra szolgáló faszükségletét is legalább részben fedezze.

Lehetőleg összefüggő testeket kell alkotni az erdőnek, mert csak így felelhet meg az erdőgazdaság természetének; különben is manapság már ott tartunk, hogy nem egy viszonylatban az erdő is hoz annyi jövedelmet, mint a mezőföld; sőt vannak helyek, ahol még a mezőgazdaság átlagjövedelmét is meghaladja az erdő használata.

Az a feltevés, hogy új erdők telepítésével nagyobb terület vesz el a mezőgazdaságilag művelt területekből és ily módon az erdők telepítése a mezőgazdaság rovására történhetik, csak látszólagos. A megtelepítendő erdők ugyanis a mezőgazdaságra feltétlenül csak kedvező hatással lesznek és túlzás nélkül állíthatjuk, hogy az Alföld fásítására a mezőgazdaság fellendítése és a többtermelés érdekében feltétlenül szükség van.

Az alföldi erdők telepítéséhez elsősorban a futóhomok-, a silány homokos — és szikes, valamint a kopár és a mezőgazdaságilag okszerűen nem hasznosítható, vagy nem használt területek igénybevétele van tervbevéve, ezek mellett továbbá azok az ártéri és vadvizes területek lesznek beerdősítendőek, amelyek a vizek gyakori kiáradása, vagy a talaj nedvessége miatt mezőgazdaságilag jól ki nem használhatók és csak ott lesznek mezőgazdaságilag haszonnal művelhető területek igénybe véve, ahol az említett silány területek nincsenek, vagy ha vannak is, de azok a már meglévő erdőkkel együtt akár mennyiségük-, akár elhelyezésüknél fogva a kívánt célok megvalósítására nem elegendők.

Az erdőtelepítésre kijelölendő területeken kívül, azokon a mezőgazdasági birtokon, melyeknek laza szerkezetű homokját a szél mozgásba hozhatja, célszerű elhelyezéssel facsopórtokat, szélfogókat és fasorokat kell létesíteni és ezenfelül az 50 k. holdnál nagyobb szántóföldeket vágy legelőket és a 2 k. holdnál nagyobb réteket, kaszálókat fasorokkal kell beszegni, a legelőterületek belsejében pedig a legelő használhatóságának fokozására szükséges fásításokat kell létesíteni.

A mostani silány és szikes futóhomokos legelők beerdősítése után nemcsak a létesített erdők nyújtanak új jövedelmi forrást, hanem a legelők be nem fásított részei is az erdők védelmé alatt jó minőségű legelővé és kaszálóvá fognak átalakulni és ezek értékes fűtermése túlon túl fedezni fogja az erdővé alakított homokbuckák és szikes laposok elveszett fűtermését. A jelenlegi állapotukban mezőgazdaságilag kellően ki nem használható árterületeken és vadvizes részeken buja növekvésű és rövid idő alatt dús jövedelmet hajtó erdők fogják kamatoztatni a birtokos befektetését. Sőt nem jelent veszteséget a mezőgazdaságra, ha helyenként mezőgazdasági művelésre alkalmas területeken telepíttetnek meg az erdők, vagy létesíttetnek fásítások, mert az Alföldön — más tüzelőanyag hiányában — a lakosság nagy része szalmával és trágyával tüzel, amire nem lesz ráutalva akkor, ha tűzifaszükségletét saját határában megtelepített erdőkből olcsón és bőven fedezheti. Nem lehet mezőgazdaságilag jelentős eredményt várni ott, ahol a trágya nem a földek javítására fordítatik. Hogy mekkora veszteséget jelent a gazdasági termelésre a földek kellő módon való megtrágyázásának elmaradása és hogy viszont mennyivel több termés várható a kellően megtrágyázott földeken, az számokban ki nem fejezhető; azt azonban kétségtelenül meg lehet állapítani, hogy a kellően megtrágyázott földeken elérhető több termés bőven pótolja azoknak a mezőgazdaságilag művelt földeknek termését, amelyek az erdő részére vétettek igénybe. Ha majd erdők tarkítják a legelők és szántóföldek beláthatatlan tengerét, az Alföldnek mai szélsőséges éghajlati viszonyai enyhülni és ezzel kapcsolatosan a kedvezőtlen gazdasági viszonyok is javulni fognak.

Az erdőnek a korhadó levelekből képződött szivacszerű feltalaja ugyanis könnyen magába szívja a lehullott csapadékok vizét, lombkoronájával mérsékli a nap és szél párologtató hatását; lehetővé teszi tehát a csapadékvíznek az altalajba való leszivárgását, elraktározását és ezzel emeli a talaj nedvességét. Raktározza tehát nemcsak a nyári záporok nagyobb víztömegét, hanem a kisebb esők lehullott cseppjeit is, amelyek az erdőtlen sivatagon a nap és szél hatása alatt elpárolognak, mielőtt a szomszjas talaj magába vehette volna.

Éreztetni az erdő a talajnedvesség védelmére áldásos hatását a szomszédos

fátlan részeken is az által, hogy egyrészt árnyékával, másrészt a szelek felfogásával megakadályozza a lehullott csapadékvíz gyors elpárolgását.

Az erdő lombozata nagy mennyiségű vizet párologtat el, amelyet gyökérzetével a föld mélyéből emel ki és ezáltal tetemesen növeli a levegő páratartalmát. Az erdő harmatképző, amire az Alföldön fokozott szükség van, mert a Duna és Tisza völgyében befejezett ármentesítési munkálatok kerek számban hat millió k. holdnyi területről csapolták le a hatalmas párolgó felületet alkotó belső vizeket, amelyek a csapadékszegény Alföld levegőjét a növények fejlődéséhez szükséges párával ellátták. A páratelt levegő hiányát érzik az alföldi gazdák a tikkasztó nyári forróságban ellankadt növényzet felüdítéséhez szükséges harmatok kimaradásában. Gondoskodni kell tehát, hogy ez a hiány lehetőleg pótoltsák. Erre pedig legjobb mód a tervszerűen végrehajtott erdőtelepítés. Az erdők ugyanis nagymennyiségű víz elpárologtatásával tetemesen emelik a levegő páratartalmát, de ugyanakkor éppen az erős páráképzés által apasztják az alsó légrétegek hőfokát, ami az erdőkben és azok közelében, különösen a napnyugta és napkelte közötti időben feltűnően észlelhető. Az erdő tehát egyrészt a levegő páratartalmát fokozza, másrészt annyira le is hűti azt, hogy a légköri nedvesség bőséges harmattá lecsapódva, felüdüti a forró naptól eltikkadt mezőgazdasági növényzetet.

A talaj és légköri nedvesség megvédésén és gyarapításán kívül nagy szolgálatot tesz az erdő a mezőgazdaságnak a szelek károsításának csökkentésével. A célszerűen megtelepített erdők, fasorok, szélfogó pászták és facsoportok a szelek erejét megtörik és ezzel azok káros hatását mérséklék.

Az erdőknek a mezőgazdaságra kimutatott kedvező befolyásuk mellett nem kevésbé jelentős hatásuk lesz az Alföld egészségi viszonyainak javításában is. Az erdő egyrészt a levegőt tisztítja avval, hogy a légköri nedvesség emelésével a talaj túlságos kiszáradását megakadályozza, a porképződést csökkenti és a levegő áramlásának is akadályul szolgálva kevesebb port enged a levegőbe, másrészt oxigéntermeléssel javítja a levegőt.

A mezőgazdaság érdekeit mozdítják elő a megtelepítendő erdők azzal is, hogy alkalmat nyújtanak az éneklő madarak megtelepedésére és elszaporodására, aminek hasznát elsősorban az Alföld egyes vidékein hatalmas lendületet vett gyümölcs-tenyésztés látja a káros rovarok és hernyók pusztításában, amelyek ellen eddig a gazdáknak saját erejükre támaszkodva kellett sokszor eredménytelenül végzett fáradságos munkával küzdenie.

Joggal állíthatjuk tehát, hogy az a föld, amit az erdő céljaira veszünk igénybe, nem rövidíti meg a mezőgazdaságot, hanem fokozza annak termelőképességét és jelentősen előmozdítja annak boldogulását, intenzitását és amellet, hogy a gazdasági többtermelést elősegíti, számottevően enyhíti a fainséget és az egészségügyi viszonyokat is megjavítja.

Hogy az alföldi erdők telepítésével a kitűzött célokat elérhessük, gondoskodnunk kell arról, hogy az erdők megfontolt terv szerint akként telepíttessenek meg, hogy rendeltetésüknek meg is feleljenek. Céltudatosan kell tehát eljárunk az erdők elhelyezése, azok nagyságának megállapítása, — a telepítendő fajok megválasztása — és a telepítési munkálat végrehajtása tekintetében. Nem bízhatjuk az alföldi erdők telepítését az egyes birtokosoknak sokszor kicsinyes okok által befolyásolt elhatározására, hanem törvénnyel kell annak egységes keresztülviteléről a köz érdekében gondoskodnunk.

Ezt célozza az alább részleteiben is megindokolt jelen törvényjavaslat.

II.

Részletes indokolás.

I. FEJEZET.

Az erdőtelepítések és a fásítások helyének kijelöléséről.

1. §.

Az alföldi erdők telepítését és a gazdasági fásítások létesítését — a javaslat általános indokolásában részletesen előadott indokok szerint — a magyar Alföld mezőgazdasági termelésének előmozdítása, továbbá a zsegségügyi és klimatikus viszonyok megjavítása és végül az alföldi lakosság faszükségletének fedezéséről való gondoskodás teszik szükségessé. Az Alföld ideális képe az volna, ha rónáit, a nagyobb kiterjedésű erdők és egyéb gazdasági fásítások mellett, még az utak szélein létesített szélfogó fasorok is tarkítanák. Ennek az ideális képnek megvalósításánál legfontosabb feladat a telepítendő erdőtesteknek céltudatos elhelyezése és az egyéb fásítások kijelölése. Az utak szélein létesítendő fasorok másodrendű szerepet játszanak; ezért és mert az útszéli fák fentartása az utak természete szerint más-más miniszter hatáskörébe tartozik, ennek a törvénynek hatálya az útszéleken létesített, vagy létesítendő fasorokra nem terjed ki.

A beerdősített, — illetőleg a fásított területeket természetüknek megfelelően állandóan fenn kell tartani.

2. §.

Az alföldi erdők telepítésénél és a gazdasági fásítások létesítésénél szem előtt kell tartanunk elsősorban azt, hogy a közérdek által vont határok közt a magán gazdasági érdekek is érvényesülhessenek. A megtelepítendő erdők a mezőgazdaságra, a közegészségügyre és a klimatikus viszonyok kedvező megváltoztatására tőlük várt befolyásukat csak akkor érvényesíthetik, ha nagyobb kiterjedésű, zárt erdőttesteket alkotnak; a gazdasági fásítások pedig csak akkor, ha a kívánt célnak megfelelő helyeken létesíttetnek. A kijelölésnél tehát a javaslat figyelmet kíván fordítani arra, hogy az egyes birtokokból beerdősítendő részletek lehetőleg egymás mellé sorakoztatva akként jelöltessenek ki, hogy azok a szomszédos részletekkel együtt nagyobb zárt erdőttesteket alkossanak, amelyeknek keretében az egyes birtokosok tulajdonát képező birtokrészletek is önálló rendszeres erdőgazdaság gyakorlására elegendő kiterjedéssel bírjanak; a gazdasági fásítások pedig ott és olyan módon létesíttessenek, ahol és amint azt vagy a talajvédelem, vagy a klimatikus viszonyok és különösen a szél káros hatásának mérséklése kívánatosá teszi.

Hogy az erdők céljaira a mezőgazdasági használatra minden tekintetben alkalmas talajú földekből minél kevesebb terület vétessék igénybe: erdőtelepítésre elsősorban a futóhomok-, silányhomokos, szíkes, vadvizes és kopár részleteket, továbbá az ártérbe eső, mezőgazdaságilag nem művelt, valamint a mezőgazdasági művelésre okszerűen nem használható vagy nem használt területeket kell kijelölni, amelyek tehát a tulajdonosnak eddig sokkal kevesebb hasznot hoztak, mint amennyit beerdősítve előreláthatólag nyújtani fognak. Az ilyen területek beerdősítését a javaslat közérdekből el is rendeli.

A mezőgazdaság érdeke megkívánja, hogy a szél káros hatásának bekövetkezése előtt célszerű fásításokkal mintegy óvintézkedések tétessenek. Ebből a célból azokon a helyeken, ahol a szél a laza szerkezetű homoktalajt könnyen mozgásba hozhatja, a szél irányának megfelelően szélfogókat kell létesíteni és ezen felül nagyobb kiterjedésű birtokokon, ahol a szél ereje — akadályok hiánya miatt — fokozódhatik, a mezőgazdasági földeket szegélyfákkal kell körülvenni.

A beárnyékolás káros hatásának lehető mérséklése érdekében azt az alsó határt, amelynél a szegélyfák létesítése kötelező, a törvényjavaslat szántóföldeknél, vagy legelőknél 50 k. holdban állapítja meg. Réteknél a beárnyalás a fű növekvésére kevésbé káros, sőt a nyári hőség mérséklésével inkább kedvező hatású, azért a javaslat szerint a réteknél 2 k. hold az az alsó határ, amelynél szegélyfák ültetése kötelező.

A legelők belsejében — taghatárokat elválasztó fasorokon kívül — csak ott kell fásítani, ahol azt a talaj védelme, valamint a talaj megjavítása szükségessé teszi. Az így keletkező ligetes foltok a legelő jószágoknak is menedékkül szolgálnak.

3. §.

Mivel a javaslat 2. §-ában foglalt rendelkezések szerint az Alföldön erdőt csak ott lehetne telepíteni, ahol ugyanezen §-ban felsorolt silány, mezőgazdasági művelésre okszerűen nem használható területek vannak és mert minden községnek elsőrendű érdeke, hogy határában erdő is legyen; gondoskodni kellett arról, hogy ott is telepíttessenek az Alföldön erdők, ahol silányabb mezőgazdasági földek nincsenek.

Ezt a célt kívánja szolgáltni a javaslatnak az a rendelkezése, hogy ha valamely város vagy járás területén a 2. §. második bekezdése alapján erdőszítésre kijelölhető terület nincsen, vagy ha van is, de nem olyan kiterjedésben és elhelyezkedéssel, hogy az elérni kívánt célok biztosíthatók legyenek: — a még hiányzó és szükséges területek végső esetben mezőgazdasági célra alkalmas területekből is legyenek pótolhatók. A magánérdekek lehető megkímélése érdekében azonban a javaslat kimondja, hogy ilyen esetekben elsősorban az erdőszítésre önként felajánlott területeket kell figyelembe venni és ha még akkor is mutatkoznék hiány, kerül sor a korlátozott forgalmú ingatlanokra és a nagyobb mezőgazdasági birtokokra, de csakis az előreláthatólag ritkán jelentkező, és nem nagy mérvű hiány pótlásához szükséges terület arányában. Magától értetődik és a javaslat is kötelezően előírja, hogy az ilyen területek kijelölésénél is a legnagyobb körültekintéssel és az érdekelteknek, valamint a helyi érdekképviselőnek meghallgatásával kell eljárni. (1. 4. §.)

Ebben a kivételes esetben tehát sor kerül a mezőgazdaságilag mivelhető területenyészeti viszonyok folytán elért többtermelés a terület veszteséget jelentékenyen ellensúlyozza.

területekre is, de még ilyen esetben sem éri kár a mezőgazdaságot, mert a megjavult

4. §.

Arról, hogy hol és milyen kiterjedésben telepíttessék erdő, illetőleg létesíttessék gazdasági fásítás, a helyi viszonyok gondos mérlegelésével és az érdekelt földtulajdonosok és érdekképviselőik meghallgatásával a m. kir. erdőhivatal fogja a tervet elkészíteni. A javaslat tehát gondoskodik arról, hogy a kijelölési terv ne csak az érdekelt földtulajdonosok, hanem helyi érdekképviselőik meghallgatásával készüljön el azért, hogy bármely oldalról megnyilvánul jogos kívánság, vagy észrevétel már a kijelölési terv elkészítése alkalmával figyelembe vehető legyen.

5. §.

A javaslat ebben a §-ban biztosítani kívánja azt, hogy az érdekelt földtulajdonosok a m. kir. erdőhivatalok által elkészített kijelölési terveket megtekinthessék, netán felmerülő észrevételeiket előadhassák azért, hogy a javaslatok elbírálásánál a tulajdonosoknak a közérdekkel nem ellenkező érdekei is, amennyire lehetséges, figyelembe vehetők legyenek.

6. §.

Ez a §. a kijelölési terv előterjesztésénél követendő eljárást szabályozza.

A kitűzött célnak megfelelően a telepítendő erdők és gazdasági fásítások elhelyezését olyan hatóságra kell bízni, amely egyrészt az időnként változó politikai viszonyok befolyásától mentes és a köz rovására esetleg előtérbe nyomuló kicsinyes és önző magánérdekeknek felette áll; másrészt pedig az alföldi erdőtelepítés és fásítás jelentőségével tisztában van, annak célját ismeri és a kitűzött cél elérésére befolyással bíró körülmények mérlegeléséhez szükséges szaktudással is rendelkezik. Ezért a javaslat az egyes törvényhatóságokban és városok határában telepítendő erdők nagyságára és elhelyezésére, valamint a gazdasági fásítások létesítésére vonatkozó terv végleges megállapítását a m. kir. erdőhivataloknak, a m. kir. erdőigazgatóságok által felülvizsgált előmunkálatai és az illetékes erdőgazdasági kamara véleménye alapján az Országos Földbirtokrendező Bíróságra bizza.

Hogy az Országos Földbirtokrendező Bíróság ebben a nagyjelentőségű kérdésben megnyugvással határozhasson, a javaslat kötelezően előírja, hogy a kijelölési tervet a m. kir. erdőigazgatóságnak fölül kell vizsgálni és az illetékes erdőgazdasági kamarának véleményét is meg kell hallgatni.

A javaslat tehát a hosszadalmas eljárást és a sok időt igénylő fellebbezések elkerülése végett az alföldi erdők kijelölésének kérdését egyetlen fórumra, az Országos Földbirtokrendező Bíróságra bizza.

7. §.

Mivel az erdőtelepítésre kijelölt területekből azok művelési ágának megváltoztatása folytán erdő lesz, ezért a javaslat már a kijelölt területekre kimondja, hogy azok nem tartoznak a földbirtok helyesebb megoszlásáról szóló 1920 : XXXVI. t.-c. hatálya alá.

8. §.

Az alföldi erdők telepítése a közérdeket szolgálja, ezt az akciót mégis oly módon kell keresztül vinni, hogy az a magán érdekek minél kisebb sérelmével történjék.

Nem volna helyes eljárás, ha a kisbirtokos, akinek mezőgazdasági ingatlana még a megélhetéshez is alig elég, a közérdek javára magán tulajdonában oly mértékben korlátozhatnák, hogy mezőgazdasági földje egészben vagy túlnyomó részben erdőtelepítésre jelöltetnék ki anélkül, hogy a mezőgazdasági művelés alól kivont birtokért kárpótoltatnék. Ilyen esetekre vonatkozik ennek a §-nak az a rendelkezése, hogy az 1920 : XXXVI. t.-c. rendelkezései alapján megfelelő ingatlanrész kell juttatni azoknak a kisbirtokosoknak, akiknek mezőgazdasági földje egészben vagy legnagyobb részben erdőtelepítésre jelöltetett ki.

9. §.

Tekintettel az alföldi erdők telepítéséhez fűződő fontos közgazdasági érdekekre, a kijelölési javaslatokat állami közegekkel, az állam költségére kell végezni. A kijelölési munkálatok teljesítésére a javaslat 5 évet állapít meg. Ezt az időtartamot azért kellett megállapítani, hogy a földtulajdonosok minél rövidebb idő alatt tudják meg azt, hogy birtokukból mi lesz erdő és mi marad meg mezőgazdasági földnek.

A kijelölési munka kellő sikerű lebonyolítása és egyöntetű elkészítésének biztosítása érdekében gondoskodni kellett arról, hogy a kijelöléssel kapcsolatos helyszíni munkálatok akadálytalanul és lehetőleg gyorsan végezhetőek legyenek. Ezért írja elő a javaslat, hogy minden tulajdonos vagy birtokos tűrni köteles, hogy birtokát a kijelöléssel megbízottak bejárhassák, a szükséges mérési és talajvizsgálási munkákat végezhessék és mérési jeleket állíthassanak fel. Ez a kötelezettség a mezőgazdasági földek bérlőire is vonatkozik.

10. §.

A m. kir. erdőhivatalok a kijelölési terv készítése alkalmával a beerdősítésre javasolt területek határait a helyszínén csak ideiglenes határjelekkel jelölik meg és egyelőre csupán azokat a felmérési munkálatokat teljesítik, amelyek a kijelölési javaslat elkészítéséhez nélkülözhetetlenül szükségesek. A területnek végleges kijelölése és részletes felvétele a kijelölés jogerőre emelkedéséig függőben marad.

Hogy a később foganatosítandó részletes felmérés a kijelölési javaslat elkészítésével kapcsolatosan teljesített mérések keretében az első mérések megisméltése nélkül bekapcsolható legyen és hogy a határok állandósításánál a kijelölési javaslat készítése alkalmával felállított ideiglenes határjelek hosszabb időt igénylő újabb kitűzési munka mellőzésével könnyen feltalálhatóak legyenek, gondoskodni kell arról, hogy az ideiglenesen felállított mérési és határjeleket a földtulajdonosok fentartsák. Az állami közegek által a földtulajdonosoknak a helyszínén jegyzék mellett átadott ideiglenes mérési és határjelek fentartása a tulajdonosokra különös költséggel járó terhet nem ró, mert megőrzésükről rendszerint csak rövid ideig kell gondoskodni; ezt pedig tekintettel arra, hogy az alföldi erdők telepítése a közérdek mellett az egyes földtulajdonosok különleges érdekeit is előmozdítja, tőlük jogosan meg lehet követelni.

A javaslat egyben intézkedik aziránt is, hogy az egyes földtulajdonosokat, az előmunkálatokkal kapcsolatosan, netán szenvedett károkért az állam teljes mértékben kártalanítsa. Szükséges ez a rendelkezés azért, hogy a földtulajdonos a köz érdekében foganatosított munkálatokból kifolyólag egyénileg ne károsodjék.

II. FEJEZET.

Az erdősítésre kijelölt területek gazdasági tennivalóinak ellátásáról és a fásításokkal kapcsolatos feladatokról.

11. §.

A jogerős határozatokkal beerdősítésre kijelölt területek határvonalait a természetben állandó határjelekkel kell megjelölni, hogy azok bármikor, minden utánmérés nélkül pontosan megtalálhatóak legyenek. A határok állandósítását a javaslat az állami erdészeti közegeire bizza, mert ezek teljesítették a kijelölési munkával kapcsolatban a

határvonalak ideiglenes megjelölését és így azok állandósítását kevesebb utánjárással és kisebb költséggel végezhetik. A határok állandósításának a törvényhatósági szabályrendeleteknek megfelelően kell történni. A gazdasági fásítások helyeit a természetben szintén meg kell jelölni, illetőleg az érdekelt tulajdonosokkal közölni kell azokat a fásítási feladatokat, amelyeket a megállapított kijelölési terv kötelezően előír. A határjelek felállítása és azok állandó fentartása már a tulajdonos különleges érdekeit képezik, azért az ezekkel járó költségeket természetesen a tulajdonosoknak kell viselniük.

12. §.

Az erdősítésre kijelölt területek befásítását nem lehet az egyes tulajdonosok jóindulatú belátására bízni, mert ebben az esetben az erdők létesítése bizonytalan időre tolódnék ki és a kitűzött cél elérhető nem lenne. Szükséges tehát, hogy úgy az erdők telepítésére, mint a fásítások létesítésére záros határidő állapíttassék meg. Kétségtelen, hogy az erdősítés és a fásítás a tulajdonosokra terhet ró, azért ennek a határidőnek megszabásánál a legnagyobb körültekintéssel, a tulajdonosok meghallgatásával és különösen anyagi erejüknek figyelembevételével kell eljárni, de mégis oly módon, hogy a cél mielőbb elérhető legyen. A már megtelepített erdők állandó fennmaradása csak oly módon biztosítható, ha a használatokat rendszeres üzemterv szabályozza. Szükséges tehát, hogy a megtelepített erdőkről rendszeres gazdasági terv készüljön.

Ugyanebből az okból a gazdasági fásításokat szintén terv szerint, a megszabott határidő alatt kell létesíteni és a létesített fásításokat megszabott előírások szerint kell használni, mert csak ily módon biztosítható azoknak állandó fennmaradása.

13. §.

Az alföldi erdők telepítésének és a gazdasági fásítások létesítésének sikere a helyesen megválasztott fanemektől és a célszerűen alkalmazott erdősítési módoktól függ; a már megtelepített erdők, illetőleg fásítások rendeltetésüknek megfelelő állandó fentartását pedig a hatóság által jóváhagyott rendszeres üzemterv szerinti gazdálkodás, illetőleg a fásításokra megállapított előírások szerinti használat biztosítja. Az Alföld talaja a szikes részeken is, de főként annak homokpusztáin, rendkívül tág határok közt mozgó változatosságot mutat és sokszor mozaikszerűen egymás mellé sorakozott, legkülönbözőbb talajösszetételű, apróbb foltokból áll, amelyek mindenike más-más fanemet és más erdősítési módot kíván. Tekintettel az erdősítések sikerére befolyással bíró sokféle tényezőre, szükséges, hogy az alföldi erdők telepítése és a gazdasági fásítások létesítése minden egyes birtokrészleten szakemberek által készített és felülbírált tervek alapján történjék. Az erdősítési és fásítási munka befejezésével pedig gondoskodni kell a megtelepített erdők állandó fentartásának biztosításáról is, ezért a megtelepített erdőkben folytatandó gazdálkodás szabályozása céljából rendszeres gazdasági üzemterveket, — a fásítások állandó fennmaradása érdekében pedig megfelelő használati terveket kell készíteni.

Úgy az erdősítési és fásítási terveket, mint a rendszeres üzemterveket és használati terveket állami közegek az állam költségén készítik el. A javaslat ezzel biztosítani kívánja egyrészt az egyöntetűséget, másrészt tehermentesíteni akarja a tulajdonosokat ezeknek a terveknek elkészítésével járó tetemes költségek alól.

Célszerűségi okok azt diktálják, hogy az erdősítési és fásítási terveknek, illetőleg rendszeres gazdasági üzemterveknek és használati terveknek elkészítésénél figyelembe

kell venni a tulajdonosoknak az erdőtelepítés céljaival és helyi természeti viszonyokkal összeegyeztethető kívánságait is. Ezért rendeli el a javaslat, hogy ezeket a terveket, jóváhagyásuk előtt, az érdekelt tulajdonosoknak vagy birtokosoknak be kell mutatni, hogy alkalom nyíljon arra, hogy az érdekeikre sérelmesnek vélt intézkedésekre észrevételeiket írásban megtehessek.

b

14. §.

A jóváhagyott erdősítési és fásítási tervekben elrendelt munkálatok kétségen kívül hasznos beruházásnak tekinthetők, amely első sorban a föld tulajdonosának hozza meg gyümölcsét. Ezért a javaslat a telepítés végrehajtására, annak további gondozására és fentartására a tulajdonost kötelezi.

A tulajdonosnak ez a kötelezettsége annál inkább indokolt, mert a javaslat 2. §-a szerint erdőtelepítésre, elenyésző csekély kivétellel, a más művelési ágazatban haszonnal éppen nem vagy csak aránytalanul kevés jövedelemmel művelhető területek, vagy olyan birtokrészeket jelöltetnek ki, amelyeknek befásítása a velük szomszédos területek megvédése vagy jövedelmezőségének fokozása érdekében szükséges. Az erdősítés által az e célra kijelölt ingatlan értékben gyarapodni és jövedelme a tulajdonos javára fokozódni fog.

Az erdőtelepítési munkálatok végrehajtása azonban nem bízható mindenkor a tulajdonos belátására, mert előfordulhat olyan eset, hogy a tulajdonos nemtörődomsége, saját jól felfogott érdekeinek fel nem ismerése vagy más hasonló ok miatt az elrendelt telepítési és fásítási munkálatok kellő időben és a megkívánt módon való végrehajtására kellő biztosítékot nem nyújt. Mivel az alföldi erdők és fásítások létesítése fontos közgazdasági érdek: gondoskodni kellett arról, hogy ezek a munkálatok feltétlenül megtörténjenek. Maga az állam teherviselőkétségének talán legfelső határáig elmegy, hogy az erdőbirtokosok segítségére legyen annak a nagyfontosságú közgazdasági érdeknek megvalósításában, nevezetesen: a kijelölést államerdészeti közegekkel államköltségen teljesíti; az erdősítési és fásítási terveket, valamint a rendszeres gazdasági üzemterveket és használati terveket állami közegekkel, államköltségen készítteti el; az erdősítés és fásítás kivételéhez indokolt esetben költségmentes vagy mérsékelt árú csemetéket bocsát az arra rászorult birtokosoknak rendelkezésre; költséges megfigyeléseket és kísérleteket végez állami közegekkel állami költségen az alföldi fatenyészet titkainak kikutatására; joggal elvárható tehát, hogy a birtokosok is hozzájáruljanak az erdők telepítéséhez és a fásítások létesítéséhez annál inkább, mert első sorban ők látják hasznát a megtelepített erdőknek és fásításoknak.

Ha azonban valamely birtokos az erdősítési munkát nem akarná, vagy nem tudná teljesíteni, a javaslat módot keres arra, hogy a legvégső esetben kényszer alkalmazásával szerezzen érvényt a törvény rendelkezéseinek. Ebből az okból a javaslat akként intézkedik, hogy ha valamely község (város) erdősítési vagy fásítási kötelezettségének nem tenne eleget, ezeket a munkálatokat a község (város) terhére az állam foganatosítja. Ha pedig más tulajdonos nem tesz eleget kötelezettségének, a kijelölt területet az a község (város) válthatja meg, melynek határában a kijelölt terület fekszik és ez esetben a község vagy városra hárul az erdősítési kötelezettség. Ha azonban az érdekelt község (város) anyagi erő hiányában vagy bármely más okból az ingatlant megváltani nem tudná vagy nem akarná, legvégső esetben a tulajdonosok terhére az állam gondoskodik az erdők telepítéséről vagy a fásítások létesítéséről és ebben az esetben a felmerült költségek közadók módjára szedettek be.

Mivel az alföldi erdők létesítéséhez szükséges területek mezőgazdaságilag művelt földekből hasíthatnak ki, ezeknek a birtokrészeknek megváltásánál a földbirtok helyesebb megoszlását szabályozó 1920 : XXXVI. t.-c. rendelkezései, illetőleg annak végrehajtására vonatkozó jogszabályok szerint kell eljárni.

15. §.

Kétségtelen, hogy az alföldi erdők telepítése elsősorban annak a tulajdonosnak fog hasznot hozni, aki birtokának jelenleg éppen nem, vagy csak alig valamit jövedelmező részleteit befásítja, mert erdőtelepítéssel és fásítások létesítésével birtoka értékét fokozza és utóbb az erdőből nagyobb jövedelmet is hűz; ezért teljesen indokolt, hogy az erdősítés költségeit a tulajdonos viselje. Mivel azonban az alföldi erdőtelepítések sikeres végrehajtásából nem csupán a közvetlenül érdekelt tulajdonosnak lesz haszna, hanem a létesített erdők kétségkívül az egész vidék mezőgazdaságára is éreztetni fogják kedvező behatásukat és így sikeresen foganatosított erdőtelepítés végeredményében a községek egész lakosságának is hasznára lesz s mert továbbá a telepített erdő és a létesített fásítás a többtermelést gátló körülmények fokozatos megszüntetésével és a tenyésztési viszonyok megjavításával az ország gazdasági tőkénének gyarapodását is elősegíti: méltányos, hogy a tulajdonost az erdősítés és fásítás keresztülvitelében az állam és a községek is tőlük telhetőleg támogassák.

Az erdőtelepítés sikerének első és legfontosabb feltétele, hogy az Alföld talaj- és klimai viszonyainak, a talajvíz játékának vagy bármely, az erdősítés sikerére befolyással bíró tényezőnek a fatenyésztésre kedvező vagy kedvezőtlen kihatása tudományosan alapon kikutattassék és hogy a különböző fafajok talajigényessége kísérletek útján megállapíttassék. Mivel ezek a tudományos alapon nyugvó, hosszas és költséges megfigyelések, kutatások és kísérletek csak akkor vezetnek kellő eredményre, ha azok nagy kiterjedésű hálózatban, egységes vezetéssel, egyidőben és módon vitetnek keresztül: gondoskodni kellett arról, hogy a kísérleti telepek államköltségen létesíttessenek és a megfigyelések állami közegekkel bonyolítottassanak le már a miatt is, hogy a tulajdonosok ettől a nagy költségtől mentesíttessenek. Nagy fontossággal bír az a körülmény is, hogy elegendő számú és kifogástalan minőségű facsetete álljon rendelkezésre. Ilyeneket pedig csak arra alkalmas, kellően megmívelt és szakértelemmel gondozott csemetekertekben lehet nevelni. A nagyobb uradalmak tulajdonosai, kik csemetekertekre alkalmas földterülettel és az erdei facseteték neveléséhez szükséges szakértelemmel bíró személyzettel rendelkeznek, ezt minden nagyobb anyagi áldozat nélkül könnyen megtehetik és csemeteszükségletük előállításáról maguk is gondoskodhatnak. A tulajdonosok legnagyobb része azonban a szükséges facseteteket kifogástalan minőségben házilag előállítani képtelen és kénytelen volna azokat drága pénzen, sokszor távol fekvő vidékről beszerezni, ami egyrészt az erdősítési munkát aránytalanul költségessé tenné, másrészt pedig a távolabb vidékről szállított facseteték, a sokszor hosszadalmas szállítási idő alatt ért károsodások miatt, az erdősítés sikerét kétségessé tennék. Az erdősítés sikerének a közérdek szempontjából leendő biztosítása érdekében indokolt tehát, hogy a szükséges facseteteket az állam saját üzemében termelje és indokolt esetekben mérsékelt áron vagy díjtalanul bocsássa a szegényebb tulajdonosok rendelkezésére. Ez a támogatás az államot nagy anyagi áldozattal terhelni nem fogja, mert hiszen a kiadott csemeték legnagyobb részének előállításai költségeit a tulajdonosok vissza fogják téríteni, a szorult anyagi viszonyok között élő tulajdonosoknak mérsékelt áron, vagy díjtalanul adományozott facseteték értéke pedig bőségesen visszatérül később azokból az előnyökből, amelyek az erdőtelepítés folytán magára az államra is előállanak.

Az állami ellátásba vett véderdőre és kopárterületekre kivetett kezelési járulék mérséklésére, illetőleg elengedésére már az 1898. évi XIX. t.-c. 23. §-a is felhatalmazta a földművelésügyi minisztert.

Minthogy az alföldi erdők telepítésénél elsősorban a silányabb talajú részletek lesznek beerdősítve, amelyek az erdősítés teljes sikeréig jövedelmet nyújtani nem fognak, sőt az erdősítések hézagainak pótlásával ismétlődő kiadások állanak elő, — telje-

sen méltányos, hogy az alföldi erdősítések állami ellátási költsége indokolt esetben mérsékeltesék, illetőleg elengedtesék.

16. §.

A telepített alföldi erdők 6—15 évig adómentességben részesítendők, amely adómentességet a földművelésügyi miniszter véleményének meghallgatása után a pénzügyminiszter állapítja meg. A mentesség tartama kivételesen meghosszabbítható.

Ezt a kedvezményt a véderőkre nézve az 1879 : XXXI. t.-c. 2. §-a; a kopárterületekre pedig az 1875 : VII. t.-c. 6. §-ának c) — és az 1879 : XXXI. t.-c. 177. §-ának a) pontja is biztosította, indokolt tehát, hogy ez a mentesség az alföldi erdőtelepítésekre is kiterjesztessék.

17. §.

A javaslat a községeket a következő hozzájárulásokra kötelezi:

1. az erdőtelepítéshez szükséges erdei csemetekertek céljaira a község tulajdonában lévő alkalmas területből megfelelő résznek átengedésére;

2. a kijelölési, mérési, talajvizsgálási és erdészeti munkálatok végrehajtásához és az alföldi erdők telepítéséhez szükséges csemeték termelése céljából berendezendő csemetekertek telepítéséhez és műveléséhez szükséges fuvar és kézi munkaerőnek, valamint az erdészeti alkalmazottak és munkások elszállásolására szükséges helyiségeknek a hatóság által megállapított napszámberék, illetőleg elszállásolási díjak vagy lakbérck ellenében leendő szolgáltatására.

Erre az intézkedésre azért van szükség, mert a csemetekertek létesítéséhez szükséges terület az államnak csak a legritkább esetben áll rendelkezésre és azt magánosoktól csak aránytalanul nagy haszonbérék mellett lehetne igénybe venni. Az ilyen állami csemetekertek csupán azokban a községekben lesznek megtelepítendők, amelyek környékén nagyobb kiterjedésű erdősítendő területek lettek kijelölve. A bennük termelt csemeték legnagyobb része tehát az illető községek környékén lesz felhasználva és így a velük beültetett erdő is főként az ő javukat fogja előmozdítani; ezért elvárható tőlük az a csekély áldozat, hogy a szóban lévő csemetekertekhez szükséges néhány hold földterület hasznáról ideiglenesen lemondjanak.

A 2. pont alatt tervezett rendelkezés a munkálatok gyors és zavartalan végrehajtását kívánja biztosítani és azért szükséges, mert az eddig szerzett tapasztalatok szerint a fuvar és kézi munkaerőnek, valamint az elszállásolásra szükséges helyiségeknek idején való megszerzése sokszor igen nagy utánjárást kíván, főleg az állami feladatot képező munkálatok végrehajtásával megbízott azon állami közegek részéről, akik más vidékről vannak oda küldve és az illető községekben személyes ismerettséggel nem bírnak. Ez az intézkedés egyébként a községekre anyagi terhet alig hárít, mert a szükséges munkaerőnek hatóságilag megállapított munkabérét, illetőleg a szállások és lakások pénzbeli ellenértékét az állam fogja viselni.

III. FEJEZET.

Vegyes rendelkezések.

18. §.

A jelen törvényjavaslat kifejezetten csak az alföldi erdők telepítéséről és a fásításokról szól, tehát ezek a rendelkezések kifejezetten csak azokra a törvényhatóságokra vonatkoznak, amelyeket a javaslat az 1. §-ban felsorol.

Mivel azonban az országban nemcsak az Alföldön, hanem más vidékein is fordulhatnak elő olyan területek, amelyeknek beerdősítése közgazdasági szempontból szükségessé válhatik, ez a §. felhatalmazza a földművelésügyi minisztert, hogy ennek a törvényjavaslatnak rendelkezéseit kiterjeszthesse az ország más törvényhatóságaira is.

19. §.

Az erdősítésre kijelölt területek a kijelölés jogerőre emelkedése után azonnal erdészeti ellátásba vétetnek és ettől kezdve erdőterületeknek tekintetnek. Ennélfogva feltétlenül szükséges, hogy a beerdősítésre hatóságilag kijelölt birtokrészek az erdők állományába soroztassanak és az erdők törzskönyvében nyilvántartassanak.

A többi fásításokat is nyilván kell tartani. Azt, hogy ezeket a nyilvántartásokat kiknek kell és miképen kell vezetni, a földművelésügyi miniszter fogja szabályozni.

20. §.

A javaslat az alföldi erdők kijelölési munkálatai sikeres teljesítésének és a törvény rendelkezéseinek akadálytalan végrehajtása érdekében azt, aki a kijelölési munkával megbízott állami közegeket munkájuk sikeres elvégzésében bármi módon akadályozza, vagy azokat valótlan adatok szolgáltatásával megtéveszteni igyekszik, továbbá azt a birtokost, aki a törvényben előírt kötelezettségének a kitűzött időre eleget nem tesz, erdőrendészeti áthágás címén 100.000 koronáig, visszaesés esetén 200.000 koronáig terjedhető pénzbírsággal kívánja sújtani. A megítélt pénzbírság $\frac{4}{5}$ részben az Országos Erdei Alapot, $\frac{1}{5}$ részben pedig a községi szegény alapot illeti; ami a fennálló rendelkezéseknek felel meg.

A törvény eredményes végrehajtásának biztosítása céljából kellett gondoskodni megtorló intézkedésről, amely széles határok közt mozgó pénzbírság kiszabásából áll azért, hogy az erdőrendészeti hatóság a pénzbüntetés mértékét a felmerülő esetekben a feniorgó összes enyhítő és súlyosbító körülmények mérlegelésével, méltányosan és igazságosan állapíthassa meg.

21. §.

Az erdészeti igazgatásnak módosítása és az erdőgazdasági érdekképviselőt megszervezése tervbe van véve. Az erre vonatkozó javaslatokban van a m. kir. erdőigazgatóság és az erdőgazdasági érdekképviselőnek ügyköre megállapítva.

Amíg ezek a javaslatok törvényerőre nem emelkednek, az ügyellátás folytonossága érdekében gondoskodni kellett arról, hogy a m. kir. erdőigazgatóságok és az Erdőgazdasági Kamarák megszervezéséig az ügyeket az eddigi módon a közigazgatási bizottság gazdasági albizottsága, illetőleg a földművelésügyi miniszter lássa el.

22—23. §.

A törvény végrehajtásának szabályozása hatáskörük szerint a földművelésügyi, igazságügyi, belügyi és pénzügyi miniszterek teendőit képezi; a törvény életbeléptetése idejének rendelettel leendő megállapítását pedig a javaslat a leginkább érdekelt földművelésügyi miniszterre bizza.

Budapest. 1922. évi november hó 16-án.

Beterjeszti:

Szabó István s. k.,
m. kir. földművelésügyi miniszter.

